

...Potom šel Bruncvík na jeden hrad a tu po pány zemské tajně poslal. Tehdy páni a zemane s radostí velikú jako k pánu svému milému přijeli jsú a do Prahy s nim jeli. Tehdy, když jest král Astronomus s dcerú svú Neomení pravdu zvěděli, s velikú radostí proti němu daleko vyjeli. Mnoho také jiných z Prahy, starých i také mladých, vyjelo jest proti němu. Tu se radost veliká stala vši zemi, že kníže jejich lva přinesl. A kterak jest měl velikú práci, všem jest to zvěštoval. Zvláště jeho milá královna Neomenia, tať jest největší radost měla. Potom kázal Bruncvík po všech městech volati a lva na branách malovati a na zemské korůhvi z jedné strany lva šerého v černém poli.

Čtyřicet a pět let živ jsa, potom jediného syna s svú královnu jmějšé a tomu přezděl Ladislav. A pak v dobré starosti dni své dokonal. A lev velikú věru a tesknostmi nechťel jest po něm živ zůstati. Velikými žalostěmi zařval, až i umřel. Chvála buď Bohu na výsostech.

1. Srovnejte všechny tři předchozí ukázky po stránce jazykové, tematické a žánrové.
2. Poslední vydání Věvodů Arnošta najdete spolu s texty o Jetřichovi Berúnském a Tandariášovi a Floribele v knize editované D. Marečkou a E. Petřú Rytířské srdce majice (Praha 1984). Orientujte se zde po přečtení předmluvy na celek, vypíšte jeho motivický sled a aluze k jiným staročeským památkám.
3. Poslední vydání Kroniky o Bruncvíkovi je spolu s dalšími texty (Alexandr, Kronika o Štířřidovi, O Apolónovi, Jirřikovo vidění, Čtení Nikodémovo, Legenda o Veronice, Život Adama a Evy, Život Josefův, Asenech, Porušenství dvanácti patriarch) součástí knihy Průza českého středověku, kterou připravil J. Kolář s M. Nedvědovou (Praha 1983). Po přečtení předmluvy a celku uvažujte o relevantnosti žánrového označení ve starší literatuře a srovnajte text se zpracováním A. Jiráska ve Starých pověstech českých.
4. Poslední vydání Tristrama a Izaldy hledejte ve stejnojmenné edici Z. Tiché (Praha 1980). Na základě předmluvy a četby celku promyslete hodnocení skladby jako snad nejkrásnější staročeské milostné básně a porovnejte její pojetí lásky s pojetím ve středověké milostné lyrice, zvláště v tzv. Závěšových písních.

29. MASTIČKÁŘ

(2. čtvrtina 14. stol.)

Rubin přibíhaje říká verš:
 Sed', mistře, sed', jáz k tobě běžu,
 snad sě tobě dobřě hoz'u.
 Mastičkář:
 Vítaj, milý Idonechu!
 Dávě l'udem dosti smičchu!
 Pověz mi, kak ti pravě jmě dějú,
 ať s tobú cěle sdějú.

hle, zde; běžím
 hodím
 dáme
 (jak se jmenuješ)
 (ať si s tebou správně vedu)

emeskajici
 alésajici.
 ta milého,
 -diného.
 cho milé,
 bieše píle.
 í tu roztoči
 proskoči,
 í se tajila
 ečně byla.

dmí, co jich tu biechu,
 lmi brojtechu,
 srdce chtěnie
 libenie.
 bylo stalo toho,
 /lo mnoho.
 štěstie bylo.
 natec det'átko milo,
 t vše přemáhá,
 milosti sahá.
 mu vítanie,
 é stiskanie,
 n plakati
 ravovati

j. milý, přeřadúci synu,
 n tuto novinu:
 íte po tom státi,
 ř milost dáti.
 oslušen býti,
 i máš učiniti.
 p bude kázati,
 nemeškati,
 ospěš k němu,
 pánu mému.
 ekníž nemeškaje,
 něm žádaje.

í učiniti,
 ěv odpustiti.
 ať tobě neškodí,
 e, nežliř škodí.
 u, cos učinil,
 oti němu zavini,
 ujce jeho,
 velikého.

(pospíchej)

Rubín říká:

Mistře, jsem ti dvorný holomek,
dějuť mi Rubín z Benátek.
Mastičkář říká verše:

Pověz mi to, Rubine,
co chceš vzieti ote mne.

Rubín praví:

Mistře, ot tebe chcu vzieti hrnec kysélicé
a k tomu tři nové lžiče.

Móž-li mi to ot tebe přijíti,

chcu jáz: ovšem tvój rád býti.

Mastičkář praví:

Rubine, to ti vše jáz rád dám,

co jsi potřeboval sám.

Jedno na to vždy ptaj

a těch miest pýtaj.

kde bychom mohli svoj krám vyklásti

a své draho prodati masti.

Rubín praví:

Mistře, hyn jsú miesta sdravá

a v nich jest krásná úprava.

Tu rač své sedénie jmieti

a své drahé masti vynieti!

Dále Rubín:

Mistře, vstupé na tuito stolicu,

posadiz k sobě svú ženu holicu. - (Ticho!)

Potom at' s Postřpalkem zpívá píseň takto:

Sed', vem přišel mistr Ypokras

de gracia divina,

nemiet' horšicho v tento čas

in arte medicina.

Komu ktera nemoc škodi

a chtěł by rád živ býti,

on jeho chce usdraviti,

žeť musí duše zbyti.

...

30. HRA O KRISTOVU ZMRTVÝCHVSTÁNÍ I O JEHO OSLAVENÍ

(Konec 14. stol.)

...Satan nese duši:

Teď já, mistře, k tobě teku

a duši na pleci vleku,

račiz j sám otázati,

musim' na se žalovati.

Luciper k duši:

Nuže, duše hubená,

muž-lis byla čili žena.

dvorský, pěkný; služebník

(mohu-li to od tebe dostat)

žádal

jen; hleděj

vyhledávej

tam

vyložit

Sed' vem přišel mistr Ypokras

Hippokrates

de gra<tia> di<vi>na z milosti boží

nemeth horšyeho w tento čas

i<n> arte medicina, v lékařství

Komu ktera nemoc škodí

a chtěł by rád živ býti,

on jeho chce usdraviti,

žeť musí dušy zbyti. pozbytí

Duše mlynáře:

Já sem byla mlynářova duše,

učinila sem z měcha i z loktuše

měřici málo

a neckami, co se mi zdálo.

A ještě více na se pravi,

měl sem svině i také krávy,

dávala sem jim lidského sladu,

protož již mám v pekle vádu.

Belzezub nese duši:

Teď já, mistře, k tobě leci,

nesa hříšnú duši na pleci,

jednakť poví sama svá díla,

což jest jich na světě zděla.

Duše šenkýře:

Já sem byl na onom světě šenkěř,

dával sem málo piva za halět,

když sú přišli sedláci s ženami,

dalt' sem jum s kvasnicemi.

Rádat' sem přičítala

a k tomu se věrovala,

a když sú přišli žáci,

kázalit' sú sobě z plné dáti.

Na tom sem Boha hněvala,

že sem to kdy čimila,

protož musim v mukách býti,

toho mi již nelze zbyti.

Luciper k duši:

To-li jest ten šenkěř,

ježto dával málo piva za halět?

Protož musíš sem pod mé křidlo,

u věčné pekelné bydlo.

Astaroch nese duši:

Teď jest, mistře, hříšná duše,

činilat' jest, coť ji neslušic;

což jest směla učiniti,

toběť musí pověděti.

Duše ševce:

Jáť sem byla ševcova duše,

šilat' sem zlé ušiti za dva groše,

a k tomu sem zle krpala,

jako bych nebozezem vrtala.

Když sem měla ušiti koninu,

tehdy sem ušila ovčinu,

pro to mé zlé dělání

musim za to do pekla nyti.

Nato Luciper k ni:

To-li ten švec biše,

ješto zlé boty dělaše?

Káž jej čertóm dráti,

a budem jeho duši natahovati.

(at' jsem měřila měřici nebo
odhadovala neckami, vždy jsem šiditi

letim

hned, brzo

udělala

připočítávala

zapřísahala se

plnou (číši)

zbaviti se

odvážila se

(šila)